

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 3 – Oktober 2024

Ordföranden har ordet

Ingela Gardner

Sen jag skrev förra ordförandebrevet så har vi haft en fantastisk sommar – inte bara vädermässigt. Föreningen har visat upp sig vid de stora högtiderna som Valborg, nationaldagen och midsommarafton och nu senast på Kanalens dag. Framför allt har vi hållit Båtsmansmuséet öppet och för det mesta bemannat och intresset bland besökarna har varit mycket större än vi hade väntat oss. Tyvärr har vi inte kunnat hålla Vita huset öppet lika mycket eftersom många främst vill gå dit för att besöka toaletterna och det är ju inte riktigt vår uppgift. Vi vill ju berätta om husets historia och varför det heter Vita huset och visa de fina bilderna som speglar en gången tid. Men vi skulle behöva vara flera som visar och berättar för som sagt intresset finns. Vi har också passat på att sälja föreningens olika skrifter vid dessa tillfällen, allt för att sprida kunskap om och öka intresset för föreningens verksamhet.

Styrelsen vill också passa på att tacka Roslags-Kulla IF som grillat korv och hamburgare och sålt kaffe och bullar vid dessa tillfällen så det stått härliga till. Kön

har ofta ringlat sig lång men alla har väntat tåligt och inga klagomål har hörts.

Vi har till skillnad från tidigare år hyrt ut Vita huset för fester under sommaren och det har varit mycket uppskattat.

Nu på höstkanten har vi genomfört en mycket lyckad bussresa och vi planerar för att kunna göra bussresor med föreningens medlemmar till olika mål som ett stående inslag i verksamheten. I bästa fall kan det bli en på våren och en på hösten. Det låter kanske inte så mycket men det ligger mycket arbete bakom en sådan här resa och samtidigt har vi lärt oss mycket själva också. som kommer att underlätta fortsatt planering. Ett särskilt stort tack till Anita och Roger som medverkade med spännande föredrag.

Något traditionellt höstmöte blir det inte i november men däremot tänker sig styrelsen att ha ett föreningsmöte med en föredragshållare som gäst.

Från Östanå slott via Roslags-Kulla kyrka till Wira Bruk

En resa i brukspatroners och smeders fotspår arrangerade ÖHF för sina medlemmar den 8:e september. Drygt 40 medlemmar klev på bussen i Åkersberga för avfärd mot Östanå slott där Sädesmagasinet var resans första stopp. Med kaffekopp i ena handen och bulle i den andra lyssnade vi till Roger Perssons

levande beskrivning av rysshärjningarna 1719. Ute på slottstrappan i strålande solsken och med en utsikt över slottsparken och Furusundsleden, avrundade Roger sitt föredrag.

Roger Persson, foto Lars Valentin

Slottstrappan, foto Lars Valentin

Resan fortsatte vidare till Roslags-Kulla kyrka, där vår guide Gerd berättar om hur Fabian Wrede lät uppföra den vackra korsformade träkyrka som stod klar 1706. Han gick händelserna i förväg och väntade inte på att domkapitlet i Uppsala skulle ge sitt godkännande till bygget. De var därför inte hugade att resa hela vägen till kyrkans invigning den 1: a november 1706 som Wrede önskade. De skickade kontraktsprosten istället. I kyrkan finns många gamla målningar skänkta av bland annat Östanå slotts tidigare ägare Erlandsson Bååth. Hantverkarna i Wira har

skänkt den stora mässingskronan. Handlare Hindrich Liehr i Wira har skänkt timglasen som står på predikstolen, fyra till antalet. När prästen ansåg att församling behövde höra herrens ord och förmaningar *länge* vände han både första och andra ja kanske till och med det tredje glaset.

Roslags-Kulla kyrka, foto Anita Sundborger

Vårt sista stopp är Wira bruk, Sveriges första vapenindustri under Sveriges stormaktstid. Idag en idyll med röda hus och smedjor. I början av 1630-talet ger Gustav II Adolf i uppdrag åt amiral och överståthållare Claes att starta ett klingsmide i Sverige. Vapen från Solingen i Tyskland var dyra att köpa. Tyska smeder smugglades till Wira för att lära upp svenska män. I Wira fanns utmärkta förutsättningar att bedriva smide med Wira-åns vattenkraft. Under Sveriges stormaktstid tillverkade männen i bruket 350 000 värjor till den svenska armén. Verksamheten upphör 1923 och smedjan stängdes ner. Väg i väg med stora smedjan ligger Dahlgrens smedja som byggdes på 1850-talet. John Dahlgren kom att arbeta själv där från 1926 och fram till 1948, då han avled.

Bruket stod och förföll fram till i mitten av 1960-talet då landsarkivarie Alf Nordström startade projektet Wira Rediviva med hjälp av bland annat AMS, SKR och

Österåkers kommun. 1970 bildades Stiftelsen Wira bruk, deras uppdrag är att bevara smedjorna till eftervärlden.

Stora smedjan, foto Lars Valentin

Vi lämnar Wira för resans sista stopp vår lunch i Roslags-Kullas församlingshem. Vilken fantastisk trevlig dag vi fick tillsammans. Det här vill vi göra flera gånger!

Anita Sundborger

Flera bilder finns på vår webbplats, www.milstolpen.org.

Kanalens dag

Årets Kanalens dag var välbesökt med uppskattningsvis 10 000 besökare. Roslagskulla IF har varit fantastiska och försäljningen av korv, hamburgare och fika har överträffat alla förväntningar.

Ny redaktör för Milstolpen

Lars Valentin slutar som redaktör för Milstolpen efter många år. Han kommer att fortsätta som kryptomakare och det tycker vi är roligt! Tack Lars för din tid som redaktör.

Karolinervärja, foto Anita Sundborger

Stora Smedjan, foto Anita Sundborger

Ny redaktör är Anita Sundborger.

Jag har varit medlem i ÖHF i cirka 25 år och sedan 2022 sitter jag med i styrelsen. En del av er kanske träffade mig på bussresan nyligen då jag guidade i Wira bruk, där jag även bor sedan 16 år tillbaka.

Anita Sundborger

Föreningsmöte 17 november

Välkommen till föreningsmöte med föredrag i Vita huset söndag den 17 november kl 13.00. I samband med mötet serveras kaffe/te och bulle.

Föreningen behöver fler medlemmar som hjälper till vid våra olika aktiviteter som tex. Valborg, Kanalens dag och bussresor. Kanske du har tid och lust att vara med? Mejla oss på, mail@milstolpen.org så kontaktar vi dig.

Roger Perssons film om Ljusterö är klar. Filmen kommer att visas på Facklan våren 2025 för föreningens medlemmar. Mer information kommer.

Lösningar till Krypto nr 34:

Härbygdshembygdsföreningens Krypto nr 34 (Lösningar)
Dessa lösningar är enbart tillgängliga för medlemmar som har betalat sitt medlemskap.
Vänligen kontakta föreningens styrelse för mer information. www.milstolpen.org under "aktivitet".
För ytterligare information kontakta föreningens styrelse på telefon: 076-948 95 20

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

HÄRSBACKA GRUVA
JOHAN NILSSON
AXEL HÖÖK
GOTTFRID ERIKSSON
GUSTAV GUSTAVSSON
FOGDEN BERGSTRÖM
FÄLTSPAT
KVARTS

Vinnare, av 21 insända svar:

Erik Lanner Sandberg, ÅKERSBERGA
Rolf Malm, ÖSTERSKÄR
Peter Brännfors, ÅKERSBERGA

Vinnarna får var sitt exemplar av Kulturstigar nr 3.

Lars Valentin, kryptomakare

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING

Centralvägen 55 184 32 ÅKERSBERGA

Telefon: 076 – 948 95 20

Bankgiro 5632-8511

mail@milstolpen.org

Webbplats: www.milstolpen.org

Facebook: @osterakershembygdsforening

Instagram: osterakers_hembygdsforening

*ÖHF :s verksamhet sker med stöd från
Österåkers kommun*

Vi behöver din e-postadress

@

För att vi bättre ska kunna kommunicera med dig och snabbare kunna nå ut med nyheter och ev. ändringar är det bra om vi har din e-postadress. Om du vet med dig att du inte ha lämnat den, maila oss på mail@milstolpen.org så lägger vi in den i medlemsregistret. Om du har ändrat din e-postadress behöver vi få veta det, tack.

Anita Sundborger